

A katolikus oktatás elmúlt huszonöt éve – a kezdeti lépések

1989-ben a Németh Miklós vezette kormányzat a felekezeti oktatás szélesítésének társadalmi törekvéseihez pozitívan állt hozzá, és engedélyezett egyházi, felekezeti oktatási intézmények újraindítását, sőt ehhez visszaadott volt egyházi, felekezeti ingatlanokat is. Ugyanakkor mégsem lehet azt mondanunk, hogy ez koncepcionális módon valósult meg. Kis túlzással úgy is fogalmazhatnánk, „aki mert, az nyert” alapon lehetett újraindítani egyházi, felekezeti intézményeket. Tipikus példa erre a Fasori Evangélikus Gimnázium újraindulása. Értelmiségi csoport lobby tevékenysége nyomán a kormányzat visszaadta az egykor elkobzott épületet, és 1989-ben engedélyezte az evangélikus felekezet számára az oktatás újrakezdését. Sőt az országos tanévnyitó ünnepséget, Glatz Ferenc miniszter nyitott meg, szintén ezen intézményben tartották.

A „spontán” meginduló visszaigénylések azonban már ebben az időszakban is feszültségeket generáltak, hiszen ezen volt ingatlanokban ekkor már évtizedek óta más, többnyire oktatási, intézmények működtek. Így a volt és a jelen között kellett igazságot tenni, úgy, hogy ennek jogi alapjai nem voltak tisztázva.

Tovább bonyolította a kérdése, hogy még a szabad választások előtt elfogadták az 1990. évi IV. törvényt. A törvény 17§ (1) pontja erről így rendelkezett: *„az egyházi jogi személy elláthat minden olyan nevelési-oktatási, kulturális, szociális, egészségügyi, sport, illetőleg gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenységet, amelyet törvény nem tart fenn kizárólagosan az állam vagy állami szerv (intézmény) számára. E tevékenységi körben az egyházi jogi személy intézményt létesíthet és tarthat fenn.”*¹ Ez ugyan az egyházi intézmények újraindulásának további lökést adott, és hivatalosan is szabaddá tette az egyház, felekezetek számára többek között az oktatási intézmények alapítását is, azonban a volt egyházi ingatlanok helyzetéről, valamint az elkobzott anyagi javakról nem szólt. Sőt a jogszabályban a jogalkotó alapvetően a vallási közösségek finanszírozási kérdéseibe nem akart beleszólni, ott tőlük maximális önállóságot várt el. Ebbe természetesen az egyházi, felekezeti oktatási infrastruktúra fenntartása is beletartozott. A gazdasági és pénzügyi önállóság megteremtésének elvével önmagában nem lett volna probléma, sőt támogatható lett volna, ha nincsenek történelmi előzmények, melyeket a jogalkotó figyelmen kívül hagyott. Ugyanis a jogszabály ezen paragrafusai a hazánkban nagy múltra visszatekintő vallási közösségeket, így a Magyar Katolikus Egyházat is, hátrányos helyzetbe hozta, hiszen ezen vallási közösségek vagyonát, gazdasági alapjait, mint arról korábban volt szó, a szocialista rendszer szétzúzta. Így

meglehetősen ambivalens helyzetet teremtett e törvény. Úgy várta el a jogszabály az önállóságot és a meglévő intézményhálózat működtetését, bővítését, hogy a „miből” kérdésre, vagyis a gazdasági alapokról nem rendelkezett. Azaz figyelmen kívül hagyta, az akkori reális helyzetet, hogy ezen közösségeknek a gazdasági alapjukat gyakorlatilag a nulláról kellett újra felépíteniük. Így bár jogilag az egyházak, felekezetek teljes szabadságot kaptak – mely alapvetően öröndetes és fontos jogállami lépés volt –, de e passzusok miatt a hazánkban nagy múltra visszatekintő vallási közösségek, így a Magyar Katolikus Egyház is, a gyakorlatban ezzel nehezen tudtak élni, mivel nem rendezte az elvett gazdasági potenciállal kapcsolatos helyzetet.

Lábjegyzet:

1. *A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény.* In. 1000. év törvényei. Complex Kiadó. <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8660> (letöltés: 2014. 06. 15.)